

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СМЕТНА ПАЛАТА

ДОКЛАД ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОСЪЩЕСТВЕНИЯ
ПОСЛЕДВАЩ КОНТРОЛ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ПРЕПОРЪКИТЕ

по Одитен доклад № 0600200922 за извършен одит на
„Българска банка за развитие“ ЕАД за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2021 г.

Настоящият доклад е приет с Решение № 058 от 19.02.2025 г. на Сметната палата (Протокол № 7)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

На основание чл. 50, ал. 1 от Закона за Сметната палата, Решение № 001 от 10.01.2024 г. на Сметната палата и издадена Заповед № ПК-06-02-001 от 16.01.2025 г. на заместник-председател на Сметната палата е извършен последващ контрол за изпълнението на препоръките по Одитен доклад № 0600200922 за извършен одит на „Българска банка за развитие“ (ББР) ЕАД за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2021 г.

На основание чл. 49, ал. 1 от Закона за Сметната палата (ЗСП) на министъра на иновациите и растежа¹ и на изпълнителните директори на ББР ЕАД² е изпратен доклад за резултатите от одита, съдържащ две препоръки към министъра на иновациите и растежа (в т.ч. две под-препоръки към едната препоръка), една препоръка към Надзорния съвет (НС) на ББР ЕАД и шест препоръки към Управителния съвет (УС) на ББР ЕАД.

На основание чл. 50, ал. 2 от ЗСП, в определения в доклада десет месечен срок от получаването му, от ББР ЕАД е предоставена писмена информация³ на председателя на Сметната палата, относно предприетите действия и мерки за изпълнението на дадените препоръки към НС и УС на банката.

В определения срок от получаване на одитния доклад, от министъра на иновациите и растежа не е предоставена информация за изпълнението на дадените към него препоръки. Предвид това, при извършване на проверката е изискана информация от министъра относно предприетите действия и мерки за изпълнение на препоръките⁴. Исканата информация е предоставена с писмо, вх. № 04-22-1#2 от 23.01.2025 г.

Проверката има за цел да установи съответствието между дадените препоръки в доклада по чл. 48, ал. 1 от ЗСП, получената информация от министъра на иновациите и растежа и от ББР ЕАД, и действително предприетите мерки и извършени действия за изпълнението им.

II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА

При осъществения последващ контрол за изпълнението на препоръките е установено:

II.1. Препоръки към министъра на иновациите и растежа:

1. Да се регламентира във вътрешни правила (или друг акт) процедура за:

1.1. първоначален подбор и номиниране на кандидатите за членове на НС на Банката, осигуряващи прозрачна и състезателна среда за участие, гарантираща прилагане на добрите корпоративни практики и стандарти за управление, препоръчани от ОИСР и ЕБО;

1.2. оценка/атестиране на работата на членовете на НС на Банката, вкл. във връзка с освобождаването им, съгласно изискванията на препоръките на Насоките за оценка на пригодността на членовете на ръководния орган и лицата, заемащи ключови позиции, и Насоките на ОИСР.

По т. 1.1 от препоръката: Препоръката е формулирана във връзка с констатация по т. 2.1.1.5 в Раздел I, Част „Констатации и оценки“, от одитния доклад, че в Закона за ББР или в поднормативен акт не е предвидена прозрачна (публична) и състезателна (конкурсна) процедура, приложима при първоначалния подбор и номиниране на

¹ Писмо, изх. № 04-22-1 от 17.01.2024 г. на председателя на Сметната палата.

² Писма, изх. № № 17-02-4, 17-02-5 и 17-02-6 от 17.01.2024 г. на председателя на Сметната палата.

³ Писмо, вх. № 17-02-6-2 от 13.11.2024 г. на изпълнителен директор на ББР ЕАД и приложения към писмото.

⁴ Писмо, изх. № 04-22-1-1 от 17.01.2025 г. до министъра на иновациите и растежа.

кандидатите за членове на НС, което не кореспондира с добрите корпоративни практики и стандарти за управление, препоръчвани от Насоките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и Насоките за пригодност на Европейския банков орган (ЕБО). Формулирана е препоръка към министъра на иновациите и растежа, тъй като членовете на НС на ББР ЕАД се избират от него, в качеството му на упражняващ правата на едноличен собственик на капитала (ЕСК) на банката.⁵

Със Заповед № РД-24-222 от 07.06.2024 г. на министъра на иновациите и растежа са приети Вътрешни правила за подбор, приемственост и оценка на пригодността на Надзорния съвет на „Българска банка за развитие“ ЕАД.⁶ В Глава трета от приетите правила е регламентиран процеса на подбор на кандидати и избор на членовете на НС.

Съгласно приетите правила, подборът на кандидати за членове на НС на ББР ЕАД се обявява със заповед на министъра, която се публикува на официалната интернет страница на Министерството на иновациите и растежа (МИР). Заповедта следва да съдържа: позицията, за която се провежда подбора; критериите, на които следва да отговарят кандидатите за участие в подбора, съобразно приложимите нормативни изисквания; необходимите документи, които следва да се представят от кандидатите, вкл. попълнен въпросник⁷ по Приложение № 1 към вътрешните правила; място и срок за подаване на документите; условията и реда за провеждане на подбора; методика за оценка на кандидатите; начинът за запознаване на участниците с резултатите от подбора; друга съществена информация.

След изтичане на обявения срок за подаване на документи, дирекция „Инструменти за икономически растеж“ (ИИР) в МИР изпраща постъпилите кандидатури, които са представили пълния набор от документи на Комитета за подбор на ББР ЕАД за преценка на кандидатите относно тяхното образование, квалификация, опит, професионални постижения, независимост и репутация. Въз основа на резултатите от извършения преглед, Комитетът по подбор препоръчва на министъра на иновациите и растежа кандидати, които отговарят на съответните изисквания. Всички препоръчани кандидати следва да попълнят въпросник за оценка на надеждността и пригодността, съгласно Наредба № 20 на БНБ от 24.04.2019 г.

Подборът се провежда съгласно реда и условията, определени в заповедта на министъра, като в хода на процедурата се разглеждат само данни и обстоятелства, свързани с професионалните качества на кандидатите, без оглед на техните пол, раса, религия, социално положение и други фактори.

Съгласно правилата, министърът на иновациите и растежа може да вземе решение да не провежда подбор, а да пристъпи към директен избор на член на НС на ББР ЕАД, който да изпълнява функциите до завършването на текущия мандат на съответния член, на чието място следва да бъде назначен. Това изключение е приложимо, когато е от съществено значение да се гарантира непрекъсваемостта на процеса по вземане на решения от надзорния орган, при внезапни или неочаквани отсъствия или напускания на членове на НС, или при възникнала невъзможност за изпълнение на функциите от член на съвета за продължителен период от време. В тези случаи, когато е възможно, решението на министъра за избор и назначаване на член на НС следва да се основава на съкратен списък с подходящи вътрешни за банката кандидати, с оглед осигуряване на необходимата приемственост, които познават културата, ценностите, стратегията на банката, нейната дейност и правила, и др.

⁵ Чл. 40, т. 4 от Устава на ББР ЕАД.

⁶ Одитно доказателство № 3 (т. 1 и приложение 1.1).

⁷ Въпросникът съдържа различни раздели, в които следва да се попълни информация за: индивидуализиращи данни за кандидата; квалификация и професионален опит; преминати обучения; репутация; конфликт на интереси; и др.

На избраните кандидати се извършва оценка на индивидуалната и колективна пригодност, съгласно приложимите изисквания на вътрешните правила.

Независимо от реда, по който е извършен подбор, избраният от министъра кандидат за член на НС на ББР ЕАД подлежи на одобрение⁸ от БНБ, по реда на Закона за кредитните институции (ЗКИ) и на Наредба № 20 от 24.04.2019 г.

Според правилата, член на НС може да бъде преизбран за нов мандат, без да се налага да участва в подбор, като в този случай решението на министъра следва да се базира на предложение на Комитета по подбор, отчитайки резултатите от работата на съответния член през периода на заемане на длъжността, вкл. на извършена оценка на индивидуалната и колективна пригодност, и др.

Всеки етап от подбора и избора на членове на НС на ББР ЕАД се документира от дирекция ИИР, като след приключване на съответната процедура, копия на всички документи се изпращат на отговорното звено в ББР ЕАД за съхранение в личните досиета на лицата.

Под-препоръка 1.1 е изпълнена.

По т. 1.2 от препоръката: Препоръката е формулирана във връзка с констатацията по т. 2.1.1.7 в Раздел I, Част „Констатации и оценки“ от доклада, че не е извършвана оценка на изпълнението на лицата, участвали в НС на Банката през одитирания период, вкл. във връзка с освобождаване от длъжност и с предсрочно прекратени мандати. Като причина за това, по време на одита е посочено, че липсват изисквания за излагането на мотиви, основания и оценки на изпълнението в решението на ЕСК.

В изпълнение на препоръката със Заповед № РД-14-255 от 27.06.2024 г. на министъра на иновациите и растежа е утвърдена Процедура за оценка на работата на членовете на Надзорния съвет на „Българска банка за развитие“ ЕАД.⁹

Съгласно приетата процедура, дейността на членовете на НС на ББР ЕАД се оценява въз основа на набор от критерии и под-критерии¹⁰, като оценката следва да отчита резултатите както от индивидуалното представяне на съответния член, така и от работата на колективния орган. На оценяване подлежат членове, които реално са изпълнявали функциите си дванадесет или повече месеца. Оценката може да бъде положителна или отрицателна.

Оценяването на работата се извършва от министъра на иновациите и растежа, в качеството му на орган, упражняващ правата на държавата в капитала на банката. Оценката се документира чрез попълване на Карта за оценка, съгласно Приложение № 1 към процедурата. Картата се изготвя от дирекция ИИР и се представя за утвърждаване от министъра. При необходимост, дирекцията има право да изисква документи и информация от ББР ЕАД.

Изготвената карта за оценка се предоставя на оценяваното лице за запознаване и подпис, като в заключителната част на картата следва да се отразят коментарите по оценката на оценявания (съответния член на НС) и на оценяващия (министъра).

Копия от картите за оценка на членовете на НС се предават за съхранение в личните им досиета в ББР ЕАД.

Под-препоръка 1.2 е изпълнена.

Препоръка 1 е изпълнена.

⁸ Чл. 11, ал. 3 от Закона за кредитните институции

⁹ Одитно доказателство № 3 (т. 1 и приложение 1.2).

¹⁰ Глава втора от Процедурата за оценка на работата на членовете на НС на ББР ЕАД.

2. Във вътрешни правила на министерството (или с друг акт на министъра) да се регламентират изисквания за включване на ББР ЕАД в процеса по разработване и/или съгласуване от страна на министъра на съответните правителствени политики, стратегии, програми и др. за интервенции в различни сектори, за чието изпълнение Банката може да допринесе.

Препоръката е формулирана във връзка с констатация по т. 1.2 в Раздел I, Част „Констатации и оценки”, от одитния доклад, че интегрирането на ББР ЕАД и дъщерните ѝ дружества при формиране на националните и регионалните политики и програми на правителството не е достатъчно ефективно, тъй като включването на ББР ЕАД е по-скоро „ad hoc“, а не на етап планиране на политики и мерки за подкрепа.

Със Заповед № РД-14-14 от 14.01.2025 г. на министъра на иновациите и растежа са утвърдени нови Вътрешни правила на МИР за упражняване на правата на държавата в капитала на търговски дружества.¹¹

В правилата е регламентирано¹² дирекция ИИР да запознава ББР ЕАД и публичните предприятия от системата на министерството, с цел информираност и/или предоставяне на становища и предложения, с всички стратегически документи, които се изготвят в министерството или са получени са съгласуване, за да се постигне по-висока степен на интегриране на банката и на другите публични предприятия в процеса по формиране на съответните правителствени политики, към чието изпълнение биха могли да допринесат.

Препоръка 2 е изпълнена.

II.2. Препоръка към Надзорния съвет на ББР ЕАД:

1. Да утвърдят вътрешни правила (или друг акт), с които да се регламентират условията и реда за провеждане на прозрачна и състезателна процедура за първоначален подбор и номиниране на кандидатите за членове на УС на Банката, като се въведат изисквания, които създават конкурентна среда за участие, гарантираща прилагане на добрите корпоративни практики и стандарти за управление, препоръчани от ОИСП и ЕБО.

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т. 2.1.1.5., Раздел I, Част „Констатации и оценки“ от одитния доклад, че в Закона за ББР или в поднормативен акт не е предвидена прозрачна (публична) и състезателна (конкурсна) процедура, приложима при първоначалния подбор и номиниране на кандидатите за членове на УС на Банката.

В изпълнение на дадената препоръка е извършена актуализация на Политиката за подбор, приемственост и оценка на пригодността в Групата на ББР ЕАД (Политиката)^{13,14}, като са въведени и изисквания, свързани с процеса на подбор и назначаване на членове на УС.

Съгласно Глава трета от Политиката, в процеса по подбор на членове на УС на ББР ЕАД се вземат предвид критериите, заложи в ЗКИ, приложимите наредби на БНБ и други относими нормативни актове. Процедурата по подбор се подготвя от Комитета за подбор и се одобрява от НС на банката, като може да включва писмена и/или устна част (интервю).

Процедурата по избор на членове на УС се обявява на официалната интернет страница на ББР ЕАД, не по-късно от четири месеца преди изтичане на мандата на

¹¹ **Одитно доказателство № 3** (т. 2 и приложение 1.3).

¹² Чл. 2, ал. 1, т. 9.

¹³ Последна актуализация, приета с решение на УС на ББР ЕАД по Протокол № 74 от 30.10.2024 г., одобрена с решение на НС на ББР ЕАД по Протокол № 44 от 30.10.2024 г. и влиза в сила от деня, следващ нейното одобрение от НС

¹⁴ **Одитно доказателство № 1** (т. I и приложения № 17 - № 19).

съответния член. Проектът на обявление са изготвя от управление „Човешки ресурси“ на база одобрени от НС: описание на функциите и изискванията към кандидатите; определеното време, което се очаква избраните членове да отделят в работата на УС. Обявлението следва да съдържа най-малко: позицията, за която се провежда подбора; критериите, на които следва да отговарят кандидатите за участие, съгласно приложимите нормативни актове; необходимите документи, които следва да се представят от кандидатите; място и срок за подаване на документите; условията и реда за провеждане на подбора; начина и сроковете, по които кандидатите ще бъдат запознати с резултатите от подбора.

След изтичане на обявения срок за подаване на документи, управление „Човешки ресурси“ изпраща на Комитета за подбор постъпилите кандидатури, представили пълния набор от изискуеми документи, за преценка на кандидатите по отношение на тяхното образование, квалификация, опит, професионални постижения, независимост и репутация. Въз основа на резултатите от прегледа, Комитетът изготвя списък на допуснатите кандидати, които отговарят на условията/ изискванията за участие в подбора. Допуснатите кандидати се уведомяват писмено за датата, часа и мястото за провеждане на подбора, а на недопуснатите кандидати се съобщават мотивите за отказа.

Комитетът по подбор провежда процедурата и препоръчва до трима кандидати, от които НС да избере най-подходящият за член на УС. Избраният кандидат за член на УС попълва въпросник за оценка на надеждността и пригодността, съгласно съответното приложение към Наредба № 20 на БНБ от 24.04.2019 г. На избрания кандидат се извършва и оценка на индивидуалната и колективна пригодност, съгласно приложимите изисквания на Политиката.

Съгласно Политиката, НС на ББР ЕАД може да вземе решение да не прилага процедурата за подбор, а да премине към директен избор, в следните случаи: при предсрочно прекратяване на правомощията на член на УС, с оглед запазване на минималния брой членове съгласно Устава на банката; при възникнала необходимост от разширяване на състава на УС; при преизбиране на член на УС след изтичане на мандата му; при избор на лице, включено в регистъра на приемствеността¹⁵ на банката (за член на УС), въз основа на оценки за индивидуална и колективна пригодност.

Независимо от реда, по който е извършен подбора, избраният от НС кандидат за член на УС подлежи на одобрение¹⁶ от БНБ, съгласно изискванията на ЗКИ и на Наредба № 20 от 24.04.2019 г.

Препоръката към НС е изпълнена.

III.3. Препоръки към Управителния съвет на ББР ЕАД:

1. Да се утвърдят вътрешни правила (или друг акт), където да се регламентират условията и реда за осъществяване на процеса по стратегическо планиране, разработване и отчитане на Стратегията за дейността на ББР ЕАД (в т.ч.: изисквания към съдържанието на стратегията; изисквания към целите, вкл. за тяхното съобразяване с концепцията SMART; етапи и срокове за изготвяне на стратегията; ред за комуникация и обмен на информация между компетентните звена в Банката; изисквания за провеждане на обсъждания и консултации с централната администрация,

¹⁵ Съгласно Политиката, всеки член на ръководния орган, висшия ръководен персонал, както и лицата с ключови функции са длъжни да номинират за свой приемник лице/а, които притежават съответния потенциал, мотивация и кариерно развитие, съобразно изискванията за конкретната длъжност. Номинациите се отразяват в Регистър на приемствеността, който се създава и поддържа от Комитета за подбор. Регистърът се актуализира ежегодно.

¹⁶ Чл. 11, ал. 3 от Закона за кредитните институции

бизнеса, общините и други заинтересовани страни; нива на съгласуване и контрол; изисквания за осъществяване на периодичен мониторинг и за изготвяне на анализи и отчети относно изпълнението на стратегията; и др.).

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т. 1.1 и т. 1.3, Раздел I, Част „Констатации и оценки“ от одитния доклад, че в ББР ЕАД не са утвърдени вътрешни правила (или друг акт), където да са регламентирани условията, редът и начинът за осъществяване на процеса по стратегическо планиране и разработване на стратегията за дейността.

В изпълнение на препоръката с решение от 13.08.2024 г.¹⁷ на УС на ББР ЕАД са приети Правила за стратегическо планиране в ББР ЕАД.¹⁸

Съгласно правилата, процесът по стратегическо планиране, разработване и приемане на тригодишната стратегия за дейността на ББР ЕАД включва следните основни етапи:

1. Създаване на работна група за изготвяне на проект на стратегия за съответния тригодишен период. Работната група се сформира с решение на УС на банката, не по-късно от шест месеца преди изтичане на срока на действащата стратегия¹⁹. Контролът върху дейността на работната група се възлага с решение на УС – на член на съвета или на управление „Стратегическо развитие и зелени политики“.

2. Анализ на изпълнението на текущата стратегия за дейността на банката. Анализът следва да съдържа: преглед на текущата стратегическа рамка, бизнес модел и икономическа среда; преглед и оценка на изпълнението на приоритетите и стратегическите цели, съобразно определените в стратегията индикатори за измерване на резултатите; анализ на основните предизвикателства през периода и предприетите действия за тяхното преодоляване; изводи и препоръки за новия стратегически период.

3. Анализ на относими национални и европейски стратегии и политики, с които следва да са съобразени целите и приоритетите в дейността на банката.

4. Дефиниране/актуализиране на визията и мисията на ББР ЕАД от УС на банката.

5. Анализ на макроикономическата среда, вкл. в международен контекст. При прегледа на средата се изготвя и стратегически SWOT анализ²⁰.

6. Избор на приоритети и направления в дейността, и дефиниране на постижими цели. Заложените цели отразяват желаните ефекти за икономиката и обществото (т.е. резултатите, които следва да се постигнат) и следва да бъдат ясни, конкретни, измерими и обезпечени с необходимите ресурси.

7. Изготвяне на проект на стратегия за новия тригодишен период. Структурата на документа е определена в Приложение № 2 към правилата.

8. Диалог с ЕСК, Консултативния съвет към НС на ББР ЕАД и други заинтересовани страни. В Консултативния съвет, който е помощен орган към НС на банката, са представени водещите национални представителни организации на работодатели, синдикати и общини, като заседанията на съвета представляват основна платформа за комуникация на проекта на стратегия със съответните заинтересовани страни, вкл. за обсъждане на различни бизнес инициативи, които да бъдат включени в стратегията. В допълнение на това, правилата предвиждат провеждане и на други мероприятия (конференции, кръгли маси, семинари и др.) с централната и местна

¹⁷ Решение по т. 14 от Протокол № 54 от 13.08.2024 г.

¹⁸ **Одитно доказателство № 1** (т. II.1 и приложения № 1 - № 5).

¹⁹ В състава на работната група се включват най-малко началниците на управления „Стратегическо развитие и зелени политики“, „Финанси“, „Международни финансови институции и европейски фондове“, „Корпоративни клиенти“, „Инвестиционно банкиране и проектно финансиране“, „Риск“ и „Правно“. Дейността на работната група се координира от управление „Стратегическо развитие и зелени политики“.

²⁰ Strengths – силни страни, Weaknesses – слаби страни, Opportunities – възможности, Threats – заплахи.

администрация и бизнеса, на които банката да получи информация относно техните нужди от финансиране и друга подкрепа, с оглед разработването на подходящи мерки, продукти и услуги.

9. Изготвяне на план за изпълнение на стратегията, съгласно Приложение № 1 към правилата, който следва да съдържа: приоритетни направление в дейността и стратегически цели; конкретни мерки/ действия/ инструменти за постигане на целите; отговорни звена и срокове за изпълнение; индикатори за проследяване на изпълнението и резултатите, съдържащи изходна и целева стойност.

10. Одобрение на стратегията от УС най-късно един месец преди изтичане на срока на действащата стратегия. След одобрение на стратегията от УС и НС на ББР ЕАД, същата се представя за преглед от министъра на иновациите и растежа. При необходимост от прецизиране на стратегията в резултат от извършения преглед, органите за управление и контрол на банката одобряват нов (актуализиран) проект на стратегия (съобразно направените бележки и/или коментари), който се внася за одобрение от Министерския съвет по предложение на министъра на иновациите и растежа.

Стратегията за дейността на ББР ЕАД за съответния тригодишен период и заложените в нея цели могат да се актуализират при необходимост и по искане на ръководните органи или ЕСК на банката. Планът за изпълнение на стратегията подлежи на ежегодна актуализация, като това се извършва паралелно с процеса на бюджетиране в ББР ЕАД.

Изпълнението на стратегията и на включените в нея цели подлежи на периодичен мониторинг, като измерването на ефекта/ постигнатите резултати се осъществява посредством заложените индикатори за изпълнение (KPIs). Оценката на изпълнението²¹ се извършва на годишна база, както анализът на резултатите се отразява в доклад²², който се представя на УС и НС на ББР ЕАД. По искане на УС може да се изготвят и междинни доклади или такива с конкретно определен фокус.

Препоръка 1 към УС е изпълнена.

2. Да се извърши анализ на ефекта върху дейността на Банката и изпълнението на нейните цели от въведеното през 2021 г. ограничение в Устава на ББР ЕАД относно максималния размер на новите експозиции към един клиент или група свързани клиенти, и при необходимост да се предложат алтернативни защитни механизми, които да не допускат отклоняване на Банката от един от основните ѝ приоритети, а именно да подпомага и подкрепя устойчивото развитие на МСП.

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т. 2.2.4, Раздел I, част „Констатации и оценки“ от одитния доклад, че в рамките на анализирания период се наблюдават негативни тенденции в изменението на някои ключови показатели, характеризиращи дейността на Банката (в т.ч. намаляваща стойност на кредитния портфейл и влошаваща се рисковата структура на портфейла, ръст на разходите за обезценки и провизии, намаление на депозитите и на привлечените средства от международни финансови институции, намаление на нетния оперативен доход и др.). Вследствие на това финансовият резултат на ББР ЕАД се влошава, като върховата точка на тази тенденция са отчетените нетни загуби през две последователни години – 2020 г. и 2021 г.

В изпълнение на препоръката е изготвен Анализ на ефекта от въведеното през 2021 г. ограничение в Устава на ББР ЕАД върху дейността на ББР и изпълнението на нейните цели относно максималния размер на новите експозиции към един клиент или

²¹ Оценката на изпълнението се извършва от управление „Стратегическо развитие и зелени политики“, в сътрудничество със звената в банката, които са пряко ангажирани с дейностите по изпълнение на стратегията.

²² Докладът се изготвя от управление „Стратегическо развитие и зелени политики“.

група свързани клиенти. Анализът е одобрен от УС с решение по Протокол № 57 от 20.08.2024 г.²³

Основните констатации и заключения от анализа са, че с въведеният лимит са създадени предизвикателства за банката, като е ограничен потенциала ѝ за генериране на приходи от осъществяваната кредитна дейност. В периода от въвеждане на ограничението до средата на 2024 г. е констатирано и намаление на кредитния портфейл на ББР ЕАД, което е резултат от по-голямата стойност на извършените погашения по съществуващи кредити (1 191 млн. лв.) спрямо общия размер на реализираните усвоявания по съществуващи експозиции и новоотпуснатите кредити (483 млн. лв., в т.ч. 291 млн. лв. разрешен лимит по 345 бр. нови кредита). В рамките на разглеждания период ББР ЕАД поддържа много високо и постоянно покачващо се съотношение на обща капиталова адекватност – от 33.6% към 30.06.2021 г. до 48.5% към 31.03.2024 г. През този период капитала на банката не е увеличаван, като основната причина за покачването на капиталовата адекватност е намаляващият обем на кредитната дейност. Според анализа на практика държавата е собственик на кредитна институция (ББР ЕАД) със значителни ресурси, които не се използват пълноценно.

В анализа е отчетено също, че в новата Стратегия за дейността на ББР ЕАД за периода 2024 г. – 2026 г., одобрена с Решение № 396 от 07.06.2024 г. на Министерския съвет²⁴, наред с подкрепата на малките и средните предприятия (МСП), е предвидено разширяване на набора от инвестиционни възможности от страна на банката за подпомагане на бизнеса и устойчивото икономическо развитие на страната, вкл. в стратегически за държавата сектори като здравеопазване, отбрана и сигурност, ВиК сектор, енергетика и др.

С решение на ЕСК от 18.06.2024 г. са извършени промени в Устава на ББР ЕАД²⁵ (чл. 8, ал. 10), съгласно които банката има право да формира експозиции към индивидуални и група клиенти извън ограниченията по чл. 10, ал. 5 от Устава²⁶, при: финансирането към крайни клиенти изцяло или частично с получени или управлявани от банката средства от Европейския съюз (ЕС), Европейската инвестиционна банка, Европейския инвестиционен фонд, друг инструмент на ЕС, Банката за развитие към Съвета на Европа, други банки за развитие, когато лимитът за единична експозиция следва ограниченията на договора за финансиране на ББР ЕАД със съответната институция; финансиране на публични предприятия; финансиране на бенефициери по национални програми или програми на ЕС до размера на одобрената им безвъзмездна финансова помощ; изцяло или частично обезпечени експозиции с парични средства и/или държавни ценни книжа и/или държавна гаранция, банкови гаранции, издадени от първокласни банки или значими кредитни институции (определени от Европейската централна банка), като частта от експозицията, покрита с друг вид обезпечения не може да надхвърля лимита по чл. 10, ал. 5 от Устава; съвместно финансиране/гарантиране с банки за развитие, първокласни банки и значими кредитни институции (определени от Европейската централна банка), ЕКСИМ институции; финансиране на клиенти за изпълнение на проекти, възложени от разпоредители с бюджет/ бюджетни организации или от публични предприятия, до размера на вземането от съответния възложител; финансиране на предекспортна и експортна дейност за продукти, произведени от регистрирани в България

²³ **Одитно доказателство № 1** (т. П.2 и приложения № 6 и № 7).

²⁴ [Решение 389 / 7.6.2024 г.](#)

²⁵ Търговски регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел [ЕПЗЕУ](#).

²⁶ Чл. 10, ал. 5 от Устава на ББР ЕАД: Банката не може да формира нови експозиции на индивидуална и консолидирана основа към един клиент или група свързани клиенти, чийто общ размер надхвърля сумата от 5 000 000 лева, а към финансови институции по чл. 3а от Закона за кредитните институции с цел индиректно финансиране на малки и средни предприятия – 15 000 000 лева.

предприятия-износители; финансиране на регистрирани в България производствени предприятия от военно-промишления комплекс; издаване на банкови гаранции за плащане, с цел гарантиране (обезпечаване) изпълнението на задължения по договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по реда на Закона за насърчване на инвестициите и правилника за неговото прилагане.

Препоръка 2 към УС е изпълнена.

3. *Във вътрешните правила за кредитната дейност (или друг акт) на Банката да се въведат критерии за подбор при финансиране на големи предприятия, с оглед постигане на обвързаност на финансирането с целите и приоритетите на Банката.*

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т. 2.3.2., Раздел II, Част „Констатации и оценки“ от доклада за липсата на ясен фокус за приоритетни отрасли, производства и сектори на икономиката, имащи потенциал за развитие и нуждаещи се от по-целенасочена подкрепа, към които да се насочват ресурсите на Банката и формиране на портфейл от малко на брой „големи“ кредити, отпуснати по неясни критерии, които не следват конкретни стратегически цели.

С решение²⁷ на УС на ББР ЕАД са одобрени Критерии за подбор при финансиране на големи предприятия. Решението е разгледано от НС на банката и е прието за сведение^{28,29}. Целта на въвеждането на критериите е да се гарантира обвързаност на финансирането на големите предприятия с целите и приоритетите на ББР ЕАД, определени в чл. 2 от Закона за ББР и Стратегията за дейността на ББР ЕАД. Според критериите, кредитоискателят – голямо предприятие, следва да дефинира пред ББР ЕАД социални, екологични и/или управленски цели на проекта, които да са насочени към местната общност, към работещите за кредитополучателя/ техните семейства или за запазване/ откриване на нови работни места. Исканото финансиране следва да съответства на приоритет, приоритетно финансиран сектор/ направление, заложена стратегическа/ оперативна цел или програма от Стратегията за дейността на ББР ЕАД, както и на ролята на банката за допълняемост на пазара.

Определени са и допълнителни условия при кандидатстване за кредит от големи предприятия, в т.ч. изготвяне на становище от управление „Риск“ и потвърждение, в определени случаи, от НС на ББР ЕАД.

Препоръка 3 към УС е изпълнена.

4. *В Стратегията за необслужваните експозиции и оперативният ѝ план да се въведат целеви показатели, с които да се измерва и отчита напредъка по отношение на управлението и събираемостта на необслужваните и реструктурирани експозиции.*

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т. 2.4.2.4, Раздел II, Част „Констатации и оценки“ от доклада, че в Стратегията за необслужваните експозиции и оперативните планове не са заложили прогнозни целеви показатели за измерване на заложените цели.

С решение³⁰ на УС на ББР ЕАД е приета актуализирана Стратегия за необслужваните и реструктурирани експозиции в Групата на ББР за периода 2024 – 2028 г. (Стратегията). Актуализацията е одобрена от НС на банката^{31,32}. В Раздел II, чл. 6, т. 6.3 – т. 6.5 от Стратегията са въведени показатели, с които да се измерва и отчита напредъка по

²⁷ Решение по Протокол № 70 от 22.10.2024 г.

²⁸ Решение по Протокол № 40 от 25.10.2024 г.

²⁹ **Одитно доказателство № 1** (т. П.3 и приложения № 8 - № 10).

³⁰ Решение по Протокол № 37 от 04.06.2024 г.

³¹ Решение по Протокол № 26 от 14.06.2024 г.

³² **Одитно доказателство № 1** (т. П.4 и приложения № 11 - № 13).

отношение на управлението и събираемостта на необслужваните и реструктурирани експозиции.

Целевият коефициент, който ББР ЕАД залага да постигне със Стратегията по отношение на съотношението на процента брутни необслужвани кредити (на индивидуална и консолидирана база) е обвързан със заложеният съгласно Насоките на ЕВА/GL/2018/06 праг от 5 на сто. Като текущ стандарт за качество по отношение на процента брутни необслужвани кредити и аванси е възприето Групата на ББР да не надвишава максимално определени нива, посочени в Плана за възстановяване на Групата на ББР, както и съответно лимитите за кредитен риск, заложен в Риск стратегията и рисковия апетит на Групата. С нея е определено извършването на регулярен мониторинг на следните индикатори за кредитен риск: коефициент на просрочие над 90 дни след обезценка на общия кредитен портфейл и коефициента; брутна стойност необслужвани кредити/ брутна стойност – кредити и аванси.³³ По отношение на кредитите с просрочие до 90 дни се прилагат мерки за реструктуриране, като при спазване на тези мерки в рамките на 2 години кредитната експозиция се класифицира като обслужвана.³⁴

Съгласно актуализираната Стратегия се оценява средната продължителност на производствата по принудително събиране на необслужваните експозиции, като индивидуалното принудително изпълнение се провежда средно за срок от 3 години, а универсалното принудително изпълнение средно за 5 години.³⁵

Предвидено е³⁶ в случай на драстични изменения в данните (отклонения над 20 на сто в използваните показатели) Стратегията да се преразгледа своевременно, като се изготвя допълнителен анализ и се отчита напредъка по отношение на управлението и събираемостта на необслужваните и реструктурирани експозиции.

Препоръка 4 към УС е изпълнена.

5. Да се създаде единна база данни за проследяване на необслужваните експозиции, с цел анализиране на тяхното ефективно управление и намаляване.

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т. 2.4.2.6, Раздел II, Част „Констатации и оценки“ от доклада, че в ББР ЕАД не се поддържа отделен регистър на необслужваните и реструктурирани експозиции с всички критерии за класифициране. Наблюдението им се осъществява чрез общата информация в кредитния портфейл на Банката, като информацията за 2020 г. е на индивидуална основа, а тази за 2021 г. е и на консолидирана основа.

Във връзка с изпълнение на препоръката от ББР ЕАД се посочва, че разполагат с единна база данни за вътрешни цели за кредитния портфейл на банката, като в тази база данни са обособени отделни извадки/ записи, съдържащи информация за необслужваните и реструктурираните експозиции. Допълва се, че съществува и възможност за извличане на актуални данни (на ежедневна база) за необслужваните експозиции от съответните модули на банковата информационна система на ББР ЕАД. Като част от месечната отчетност за надзорни цели от банката анализират всеки месец необслужваните и/или реструктурирани експозиции и ги докладват към регулатора – Българската народна банка.

С оглед подобряване/надграждане на отчетността, проследяването и контрола на съответните дейности, свързани с управлението на необслужваните и реструктурирани експозиции, от ББР ЕАД е стартиран проект за автоматизиране (дигитализиране) на процеси в управление „Проблемни вземания“. В тази връзка е изготвен анализ на

³³ Чл. 6, т. 6.3., б. „б“ от Стратегията

³⁴ Чл.6, т. 6.3., б. „в“ от Стратегията

³⁵ Чл.6, т. 6.3., б. „д“ от Стратегията

³⁶ Чл. 13 от Стратегията

необходимите подобрения и бизнес-задание за автоматизация на съответните процеси от създадена за целта работна група. Анализът е одобрен през м. януари 2023 г., а изготвеното задание от управление „Проблемни вземания“ е представено на управление „Информационни технологии“ през м. август 2023 г., като необходимото финансиране е предвидено в бюджета на банката за 2024 г. Реализацията на разработката за автоматизиране на съответните процеси, свързани с проследяването на целия жизнен цикъл на необслужваните експозиции в ББР ЕАД, е стартирана през втората половина на 2024 г. от външен разработчик (доставчика на основната банкова информационна система), като нейното завършване предстои.³⁷

Препоръка 5 към УС е в процес на изпълнение.

6. Да се утвърди маркетингова и комуникационна политика (стратегия или друг акт), с цел повишаване осведомеността сред МСП относно възможностите за финансиране с банковите продукти, предлагани от ББР ЕАД и дъщерните ѝ дружества.

Препоръката е формулирана във връзка с констатации по т.1.4, Раздел II, Част „Констатации и оценки“ от доклада, че от ББР ЕАД са разработени три комуникационни стратегии, насочени към популяризиране на дейността на банковата група, които не са одобрени от УС на ББР ЕАД през одитирания период. През втората половина на 2021 г. са разписани комуникационна и маркетингова стратегия за популяризиране на финансовите инструменти по програма InvestEU, за които също няма данни да са одобрени от УС на ББР ЕАД.

В изпълнение на препоръката от УС на ББР ЕАД е одобрена³⁸ Годишна комуникационна стратегия за популяризиране на възможностите за финансиране от Групата на ББР, в която са дефинирани комуникационни цели, стратегия и тактики, целеви групи, канали за комуникация, дейности и др.³⁹

Съгласно комуникационната стратегия, с оглед постигането на по-висока ефективност при предлагането на банковите продукти, се предвижда: прилагане на дигитален маркетинг на банковите продукти, вкл. чрез използване на социалните мрежи, провеждане на целенасочени кампании за нови онлайн заявки за кредити и др.; медийни партньорства; организиране на/ участие в различни събития, вкл. на международно ниво.

В стратегията са посочени и конкретни резултати от прилаганите през предходни години дигитална реклама в социалните мрежи и съвместни медийни партньорства.

Препоръка 6 към УС е изпълнена.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Осъществената проверка по изпълнението на препоръките, дадени при извършения одит на ББР ЕАД за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2021 г. показва, че са предприети действия за изпълнение на препоръките.

Дадените две препоръки (в т.ч. две под-препоръки към едната препоръка) на министъра на иновациите и растежа са изпълнени.

Дадената препоръка към НС на ББР ЕАД е изпълнена.

От дадените шест препоръки на УС на ББР ЕАД, пет препоръки са изпълнени, а една препоръка е в процес на изпълнение.

³⁷ Одитни доказателства № 1 (т. II.5) и № 2.

³⁸ Решение по Протокол № 27 от 14.05.2024 г.

³⁹ Одитно доказателство № 1 (т. II.6 и приложения № 14 - № 16).

Докладът за резултатите от проверката за изпълнението на препоръките е изготвен при спазване на Рамката за професионални становища, издадена от Комитета за професионални стандарти на Международната организация на върховните одитни институции – ИНТОСАЙ и Наръчника за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитната дейност на Сметната палата.

Докладът за резултатите от проверката за изпълнението на препоръките е приет на основание чл. 50, ал. 1 от Закона за Сметната палата с Решение № 058 на Сметната палата от 19.02.2025 г.